

1) שפת אמת שמות פרשת כי תשא שנה תרלט
 ברש"י אין לך יפה מן הצניעות. וקשה למה לא נתן גם הראשונות בצינעא. אבל בוודאי שניהם צריכין שבוודאי בראשונות היו בני ישראל בחיל צדיקים גמורים. והיו מוכנים להטות כל הברואים אליו ית'. ולפרסם כבוד מלכותו ית' בעולם בפרהסיא. כאשר כך ה' רצון אבינו אברהם בתחלה. אכן כאשר עמלק הרשע ימ"ש הטיל שאור בעיסה ועיכב הטובה מכל האומות אשר נדחו על ידו. כמ"ש ראשית גוים עמלק כו'. וכמ"ש במ"א. ונפלו גם בני" מהתלהבות הראשון עד שגרם שבאו אח"כ לכלל חטא העגל. לכן ה' אח"כ העצה בבחי' הצניעות. ומ"מ גם זה אמת כי לולי התלהבות הקודם בפירסום לא ה' אח"כ יכולת לילך בדרך צניעות. רק ע"י שכבר הקדימו בקולי קולות נתקיים אח"כ הצניעות. וזה לימוד לדורות כי בתחילה צריך להיות בהתלהבות עצום. ואם כי לא יהי' נשאר זאת ההתלהבות דבר של קיימא. עכ"ז הוא העצה גם לימי הירידה אח"כ. והאמת כי מקדם היו בני" למעלה מהטבע ממש כמלאכי השרת. וכמו לעתיד לבוא שיהי' עבודת הבורא ית' בפרהסיא. רק בעוה"ז צריך להיות בהסתר. ובוודאי הרצון צריך להיות בעין טובה להשתוקק לפרסום כבוד שמו ית'. אבל כאשר רואין רוב הסתרות וכחות הסט"א השולטים בעלמא דשיקרא. צריכין בע"כ להתנהג בהסתר ובצניעות כנ"ל.

2) שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק טז
 (טז) כִּי יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהִדַּעְתִּי אֶת־חֻקֵי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתָיו

3) שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק כ
 (כ) וְהִזְהַרְתָּ אֹתָהֶם אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַתּוֹרָה וְהִדַּעְתָּ לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ יִלְכוּ בָהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ

4) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ל עמוד ב
 והודעת להם - זה בית חייהם, את הדרך - זו גמילות חסדים, (אשר) ילכו - זה ביקור חולים, בה - זו קבורה

5) רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א
 הלכה א
 מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעודם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחיך בתורה ובמצות.

6) רמב"ם הלכות דעות פרק א הלכה ו
 כך למדו בפירוש מצוה זו, מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש, ועל דרך זו קראו הנביאים לאל בכל אותן הכנויין ארך אפים ורב חסד צדיק וישר תמים גבור וחזק וכיוצא בהן, להודיע שהן דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליו כפי כחו.

7) בית הלוי בראשית פרשת בראשית פרק ב פסוק ב
 ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. איתא במדרש הביאו רש"י מה היה העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה. באו לפרש לשון הכתוב דקאמר ויכל ביום השביעי והלא בששי נגמרה כל המלאכה, ועל זה אמר המדרש דבשבת באה מנוחה ובה נגמרה כל המלאכה. ולהבין הכוונה בזה אפשר לומר דבששה ימים הראשונים ברא בכל יום חדשות והמצאית בו דבר חדש שלא היה מקדם, וזהו הנקרא שעשה בו מלאכה היינו שחידש בו דבר חדש שלא היה מקדם, וביום השבת לא עשה בו בריאה חדשה מה שלא היה מקדם רק אז התחילה בריאת העולם להיות נברא כסידורו כמו שהיה בו' ימים הראשונים. וזהו מה שקורא הפסוק שביתה כי בו שבת היינו שבוראו להעולם כפי מה שהיה מקדם בלא התחדשות, ומ"מ הוא בריאה דידוע דבכל רגע השי"ת ממציא כל הנמצאים ממש יש מאין ורגע הראשונה אינו סיבה להנמצאים להרגע שלאחריה רק הוא כמו התחלת הבריאה וכמו שסידרו בברכות יוצר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית כאמור לעושה אורים גדולים כל"ח, דבכל רגע הוא ממציאו להעולם יש מאין ונמצא דגם עתה הוא בוראו כמו בששה ימים הראשונים, רק החילוק הוא דבששה ימים ברא בו דבר חדש מה שלא היה בו מקדם וזהו שקראו הפסוק בלשון עשה בהם מלאכה, ומאז והלאה בוראו בכל רגע על התמונה שהיה העולם ברגע הקודם כטבעו וכסידורו בלא שינוי, ומלאכה זו דהיינו בריאה בלא שינוי נקרא בלשון הפסוק שביתה יען כי האדם אינו מרגיש בו עשיית מלאכה וענין זה התחיל בשבת. ויצא מזה דשבת הוא לנו לאות וזכרון דגם עתה דלפי הנראה לעין לכאורה העולם כמנהגו נוהג מ"מ אינו עומד מעצמו כמו כל מלאכה של בו"ד דאחר שגמר האומן מלאכתו עומד הכלי בתמונתו מעצמו בלא האומן, רק השי"ת ממציא ומהוה אותו בכל עת ורגע. וזהו שסידרו בברכות יוצר בשבת ביום השביעי התעלה וישב על כסא כבודו, דהיינו הנהגת כל העולם כולו בכל הפרטים שבו.

8) שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק ט
 (ט) וַיִּסַּד יִתְרוֹ עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר־עָשָׂה יְיָ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶצִּילוּ מִיַּד מִצְרַיִם

רש"י שמות פרשת יתרו פרק יח פסוק ט
 על כל הטובה - טובת המן והבאר והתורה

9) מְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל. חֲשֵׁאתִינוּ הוּא יְמַחֵל. זְרַעְנוּ וְכִסְפֵּנוּ.
 יְרֵבָה כְּחֹל. וְכַפּוּכָבִים בְּלִילָהּ:

10

אמת ליעקב שמות פרשת יתרו פרק יט פסוק ג - יג
(ג. כה תאמר לבית יעקב)

פירש"י ו"ל: בלשון הזה ובסדר הזה עכ"ל. וכן לקמן [פסוק ו'] אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, ופירש"י ו"ל: לא פחות ולא יותר עכ"ל. וצריך לבאר אמאי הקפיד הקדוש ברוך הוא לא פחות ולא יותר וכן בלשון הזה ובסדר הזה והנה אמרו רז"ל במסכת שבת [דף פ"ח ע"א]: ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם הר כגיגית. ועיין בתוס' שהקשו הא כבר הקדימו נעשה ונשמע ולמה לו לכפות ההר עליהם, ותירצו ו"ל: שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתו עכ"ל. והנראה בביאור הדברים על פי דברי התנא במסכת אבות [פרק א' מ"ג]: אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס כו' ויהיה מורא שמים עליכם, וביארתי בחידושי לפרקי אבות שם שבאמת צריכים לשני הענינים, היינו העבודה מאהבה והעבודה מיראה, כי לפעמים לא תספיק לו האהבה ולפעמים תחלש אצלו היראה, ועיי"ש, ולכן אף על פי שכבר קבלו על עצמן את התורה מאהבה, נעשה ונשמע, מכל מקום מיראה לא נסו, ועי"ז רמזה האש הגדולה, וכמשי"כ בפרשת ואתחנן [ד' פל"ו]: מן השמים השמיעך את קולו ליסרך גו' ואת אשו הגדולה כו', הרי שביאר הכתוב דהאש היתה ליראת העונש. ואלמלא באו לעשו וישמעאל בכפיית ההר ג"כ היו מקבלין את התורה, כדאמרינן ברפ"ק דע"ז [דף ב' ע"א]: כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה, משמע דאז בודאי היו מקבלין אותה, אלא שאז היתה עבודה מיראה אבל לא מאהבה, משא"כ ישראל דמאהבה קבלוה מעצמם וכפיית ההר היתה רק כדי לקבלה גם מיראה, אבל אם לא היו מקבלים מצדם מאהבה לא היו נותנין להם את התורה לגמרי.

ונראה שמתעם זה סידר הקדוש ברוך הוא את דבריו אל בני ישראל וצוהו שלא יפחות ושל א יוסיף, כי חשש פן ישפיע משה עליהם שיקבלו את התורה מתוך איזו התפעלות, על ידי השפעתו של משה רבינו, ולא מתוך הכרה פנימית. גם נתנסה משה רבינו ע"ה עד כמה מגעת נאמנותו שיוכלו למסור התורה על ידו לישראל, כי בודאי לפי הכרתו של משה רבינו בודאי חפץ היה שישראל יקבלו את התורה, ואלמלא נאמנותו מן הראוי היה שיוסיף להם דברים משלו, אבל אילו עשה כן לא היה ראוי שתינתן תורה על ידו, כי כמה דרשות אנו מוציאים מיתור של אות, ואילו היה משה משנה דבר מה א"כ אין הכרח שכך נאמר, וזהו נסיון גדול, דו"ק.

לפי 4 זה נבין ביתר דיוק מה היה חטאו של משה במי מריבה, ומדוע נענש בצורה כה חמורה בגלל סטייה קלה מציווי ה', וכבר נלאו כל מפרשי התורה למצוא הסברים לזה כל אחד לפי דרכו. אמנם לפמ"ש"כ נראה דהחטא היה מיוחד למשה, שמכיון שהוא היה מקבל התורה מה' והמוסרה לישראל, וכל דיבור ודיבור שלו יש לו דין של תורת ה' וכמאמר הכתוב להלן [פ"ט]: וגם בך יאמינו לעולם, א"כ כל נאמנותו מיוסדת על זה שהוא מוסר את דברי ה' בדיוק כפי שנאמרו מבלי לשנות כלום, וכמו שאמרו חז"ל בבבא בתרא [דף ט"ו ע"א]: הקדוש ברוך הוא אומר ומשה כותב, אבל כאן הראה משה שהוא לא מקיים את ציווי ה' בדיוק כפי שהוא נאמר לו אלא שמוסיף הוא משהו משל עצמו, וחטאו זה מעמיד את כל מסירת התורה בסכנה, שהרי עכשיו אמינותו של משה מוטלת בספק, ולכן הוכרח הקדוש ברוך הוא לעונשו בצורה כה חמורה ונוקבת, שכולם ידעו שרק כאן סטה משה משליחותו ונענש על זה, ואמנם בשאר כל התורה כולה משה אמת ותורתו אמת, דו"ק.